

EĞİTİMDE SINIF YÖNETİMİ

1. Sınıf Yönetiminin Amaçları
2. Sınıf Yönetiminin İlkeleri
3. Sınıf Yönetiminin Özellikleri-Sınıf Disiplininin Oluşması
 - a)Sınıf Yönetiminin Boyutları
 - b)Sınıf Yönetiminin Modelleri
 - c)Sınıf Yönetiminde Etkinlik
 - d)Sınıf Yönetiminin sınıf dışı değişkenleri
 - Uzak Çevre
 - Yakın Çevre
 - Aile
 - Okul
4. Sınıf Yönetimi İçin Gerekli Hazırlıklar
 - a)Fiziksel Ortamla İlgili Hazırlıklar
 - b)Fiziksel Ortamın Düzenlenmesi ve Etkileri
 - c)Plan ve Program Hazırlıkları
5. Sınıfın İlişki Düzenin
 - a)Sınıfta İlk Günler ve Tanışma
 - b)Sınıfıçi Kurallar ve Disiplin, Disiplin ile ilgili Kurallar Geliştirme
 - c)Sınıf İçinde Öğretmen; Öğretmenin Yeri ve Model Oluşturması
 - d)Sınıfta Demokratik ortam, Sınıfta Korku ve Kaygı Duyguları
 - e)Sınıfta Zaman Yönetimi
 - f)Sınıf Ortamı, Sınıf Organizasyonu ve Grup Etkileşimi
 - h)İlgi ve Motivasyon (Güdüleme)
6. Sınıfın Öğretim Ortamı
 - a)Öğrenmeye Uygun ortam yaratma
 - b)Hedef Davranışlarının Belirlenmesi
 - c)Öğretim Araçlarının Belirlenmesi
 - d)Öğretim Uygulaması
 - İlgi ve Dikkat Çekilmesi
 - Amaçları Açıklama
 - Güdüleme ve İçerik Kazandırma
 - Dönüt Alma ve düzeltme
 - Özetleme, Değerlendirme-Pekiştirme
7. Öğrenci Davranışlarını Etkileyen Sosyal ve Psikolojik Etmenler
8. Sınıf Yönetiminde İstenmeyen Davranışların Önlenmesi ve Değiştirilmesi
 - a)Sınıf Davranış Düzeni ve İstenmeyen Davranışlar
 - b)İstenmeyen Davranışların Sınıf Dışı ve Sınıf İçi Etkenleri
 - c)İstenmeyen Davranışlara Karşı Alınacak Önlemler
 - d)Karşı Yaklaşımlar ve Karşı Eylemler
 - e)Öğrencilere görev ve sorumluluk verilmesi
 - f)Öğretim Durumunun Bozulmasının Önlenmesi

1-SINIF YÖNETİMİNİN AMAÇLARI:

Sınıfta; Planlı-Programlı, Disiplinli, Demokratik yapılanmaya önem ve öncelik veren, Bireysel Ayrılıklar İlkesine uygun, Etkin öğrenmeyi sağlamak için en uygun sınıf ortamının ve Atmosferinin oluşturulmasına hizmet edecek gerekli çalışma, etkinlik ve düzenlemelerin kurallar içinde hayata geçirilmesi Sınıf Yönetiminin Amacıdır.

2-SINIF YÖNETİMİNİN İLKELERİ:

Fiziksel ortamın sağlanması yanında eğitim-öğretim etkinliklerinde geçerli olan tüm ilkeler sınıf yönetiminde de geçerlidir.

-Bireysel İlkesi	-Çocuğa Görelik İlkesi
-Demokratiklik İlkesi	-Hayatilik İlkesi
-Bireysel Ayrılıklar İlkesi	-Güncellik İlkesi
-Gelişim İlkesi	-Çevresellik İlkesi
-Toplumsallık İlkesi	-İlgi ve Motivasyon İlkesi
-İşbirliğinde Yapıcılık İlkesi	-Merkezden Çevreye İlkesi
-Yakından Uzağa İlkesi	-Kolaydan Zora İlkesi
-Somuttan Soyuta İlkesi	-Bilinenden Bilinmeyene İlkesi

3-SINIF YÖNETİMİNİN ÖZELLİKLERİ VE SINIF DİSİPLİNİNİN OLUŞMASI

Eğitim sözcüğü, eğitim literatüründe hep farklı farklı tanımlanmakta ise de farklı tanımların ortak yanı; onun davranış değiştirme, davranış oluşturma amaçlı etkinlikler bütünü olmasıdır.

Öğretim; öğrenmede davranışın geliştirilmesi amacıyla yapılan ön faaliyetlerdir. İnsanların öğrenim düzeylerinin göstergesi diplomaları, Eğitim düzeylerinin göstergesi ise, tutum ve davranışlarıdır. ÖRNEK: Terli iken su içmek, yemekten sonra dişleri fırçalamak, trafikte daima yolun sağından yürümek gerektiğini bilen, öğrenen ama bu davranışları uygun koşullarda yapmayan insan, öğrenmiş ama eğitilmemiştir. Onun için “Tahsil cehli giderir, fakat insanlık öğretmez” halk özdeyişi bu konuyu açıklamaktadır.

Toplumsal ilişkilerde ve olaylarda öğretilmiş, ama eğitilmemiş insanlara her zaman rastlamak olasıdır.

Öyle ise, nasıl bir öğrenme sağlamalı ki zamanla çabuk unutulmasın, uygun koşullarda ve müsait ortamlarda öğretilenler davranışa dönüşsün?

Nitelikli bir öğrenmenin sağlanıp, bu bilgilerin uygun koşullarda davranışa dönüşebilmesi için öğrenme yasaları uyarınca yinelenerek aralıklı tekrara tabi tutulması ve böylece kalıcı öğrenmenin sağlanması gerekmektedir. Bu nedenle; modern eğitim anlayışı ve yaklaşımına göre;Öğretmenler bilgi taşıyıcı ve bilgi aktarıcı değil,bilgi kaynaklarına giden yolları gösterici, kolaylaştırıcı birer eğitim lideri olmalıdır.

Eğitim; yalnızca okullarda gerçekleştirilen bir etkinlik değildir. Ama okul, eğitim amacıyla kurulmuş özel bir eğitim çevresidir.

Okul Denen Özel Çevrenin Üç Temel İşlevi Vardır:

1.İŞLEVİ: Öğrencileri dış çevrenin güçlüklerinden korumak, onlara yaşamı kolaylaştırmaktır. Okuldaki tüm görevlilerin desteğini bulan öğrenciler için yaşam, okulda dış çevredekinden daha kolay olacaktır. Okulda bilgilerin verilişi kolaydan zora ve basitten karmaşığa doğru bir düzen içindedir.

2.İŞLEVİ: Dış çevrede kolay rastlanabilecek olan istenmeyen davranışları okuldan içeri sokmayarak, öğrenci davranışlarını temizlemektir. Sigara, Alkol, Kumar, Küfür gibi öğrenci için istenmeyen yaşam öğeleri okula alınmaz, okulda hoş görülmez.

3.İŞLEVİ: Dengeleme okulun 3. işlevidir. Okulun dışındaki çevrede, insanların kişisel özellikleriyle açıklanamayacak düzeylerde yaşama farklılıkları görülür. Bu çarpıcı farklar, toplumun güç dengesini değiştirerek huzurunu, barışını bozar, gelişmesini engeller. Geleceğin toplumunun barış ve huzur içinde yaşaması, bu farkların açıklanabilir, mantıklı bir düzeyde tutulmasına bağlıdır. İşte okul, bu aşırı farkların kendi sınırları içinde sergilenmesine, yaşamasına izin vermeyen, toplumsal yaşamda olmayan dengeyi kendi sınırları içinde kurması gereken bir kurumdur.

Sınıf Yönetimi ve Disiplin:

Sınıf Yönetimi; öğrenci davranışlarını kontrol ve disipline etme etkinliği değildir. Öğretmen otoritesinin sınıfta hakim kılınması için bir dizi kuralları uygulama faaliyeti de değildir. Çağdaş ve modern yaklaşım ve anlayışa göre sınıfta öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf ortamının meydana getirilmesi sürecidir. Sınıf yönetiminin etkili ve başarılı olması durumunda bunun öğrenci başarısına da yansıdığı araştırmalarla sabittir. Etkili Sınıf Yönetiminin kurulduğu sınıfta tüm etkinlikler amaçlıdır, düzenlidir ve demokratik disiplinin sağlandığı bir ortamda gerçekleştirilir.

Sınıf Yönetiminin Boyutları ve Öğeleri:

Sınıf yönetimi, Sınıf Liderliği, Öğrenime İlişkin Sınıf Atmosferi ve Disiplin öğelerinden oluşur.

-Öğretmenin etkili bir lider olması; öğrencilerle iletişim kurma ve öğrenciyi motive etme becerisine sahip olmasıyla mümkündür. Öğretmenin Liderlik tarzları, onun kişisel özelliklerinin bir yansımasıdır. Öğretmenin, emreden, tenkitçi, sert, teşvik edici, yumuşak, dikkatli, şakacı, serbest bırakmayı seven vb. öğrencilerin yetenekleri onun liderlik tarzını belirler. Öğretmen otoriter, demokrat ya da vurdumduymaz bir lider olabilir. Öğretmenin liderlik tarzları sınıfın genel atmosferini ve öğrencilerin davranışlarını etkilediği gibi, onun hangi davranış modelini tercih ettiği ile de doğrudan ilişkilidir.

-Sınıf Atmosferi; sınıfın fiziksel ve psikolojik çevre düzenlemesiyle ilgilidir. Sınıf çevresi öğrenci davranışı üzerinde doğrudan etkilidir. Çekici bir sınıf atmosferi öğrencileri öğrenmeye yönlendirir. Öğretmen psikolojik açıdan, sınıfta güven veren bir ortam oluşturmalıdır.

-Disiplin; ceza kavramı ile asla karıştırılmamalıdır. Ceza yıkıcı davranışa tepkidir. Disiplin ise; yıkıcı davranış ve bundan doğan tepkiyi önlemek içindir. Başka bir deyişle, problemi önlemek için ne yaptığımızın yanında, problem doğduğunda ya da oluştuğunda ne yaptığımızla da ilgilidir.

Disiplinde önemli ilke; bireyin kendi ihtiyaçlarının karşılanmasında sorumlu oldukları ve başka kişilerin davranışlarının bunu engellememesi gerektiğidir. Anlamlı etkinlikler, uygun

çevre, grupla çalışma, kendi kendini kontrol gibi kavramlar da Disiplin kavramı içinde düşünülmelidir. Disiplin oluşturmada demokratik ilkelerin uygulanması önkoşuldur.

Sınıf Yönetiminin Boyutlarına gelince; Sınıf Yönetimi, eğitim hiyerarşisinin ilk ve temel basamağıdır. Sınıf, öğrencilerle yüz yüze olunan bir yerdir. Eğitimin Hedefi olan, öğrenci davranışlarının oluşması burada başlar.

Sınıf Yönetimi; Sınıf yaşamının bir orkestra gibi yönetilmesidir. Öğrenmenin gerçekleştiği bir çevrenin oluşturulabilmesi için gerekli olanak ve süreçlerin, öğrenme düzeninin, öğrenme ortamının ve öğrenme kurallarının sağlanması ve sürdürülmesidir.

-Sınıf Yönetimi Etkinliklerinin bir boyutunu, sınıf ortamının fiziksel düzenine ilişkin olanlar oluşturur. Sınıfın genişliği, sınıfın çeşitli etkinlikler için bölümlenmesi, ısı, ışık ve gürültü düzenekleri, renkler, temizlik, estetik, eğitsel araçlar, oturma düzeni, öğrencilerin gruplanması bunların başlıcalarıdır. EĞİTİM olarak tanımlanan Davranış değişikliğinin uygun ortamlarda gerçekleştiği önemli bir gerçektir.

-Sınıf yönetiminin ikinci boyutunu Plan-Program etkinlikleri oluşturur. Amaçlar esas alınarak Yıllık, Ünite ve Günlük planların yapılması, Kaynakların belirlenip dağılımının sağlanması, İş ve İşlem Süreçlerinin belirlenmesi, Araç sağlama, Yöntem seçme, Öğrenci özelliklerini belirleme, Gelişimlerini izleme ve değerlendirme, öğrenci katılımını düzenleme etkinlikleri sınıf yönetiminin ikinci boyutuna girer.

-Üçüncü boyut zaman Düzenine yönelik etkinliklerdir. Etkili öğretim; öğrenmeye ayrılan zamanın çokluğuna ve etkili kullanımına bağlıdır. Sınıf içinde geçirilen zamanın, çeşitli etkinliklere dağılımı, zamanın ders dışı ve bozucu etkinliklerle harcanmaması, Sıkıcılığın önlenmesi, Öğrencinin zamanının çoğunu okulda-sınıfta geçirmesinin sağlanması, devamsızlığın önlenmesi bu boyut içinde görülmelidir.

-Sınıf Yönetiminin 4. boyutu ilişki düzenlemeleriyle ilgilidir. Sınıf kurallarının belirlenip öğrencilere benimsetilmesi, sınıf yaşamının kolaylaştırılmasına yönelik öğrenci-öğrenci, öğrenci-öğretmen ilişki düzenlemeleri bu boyut içinde incelenir.

-Sınıf yönetiminin 5. boyutu, davranış düzenlemelerinden oluşur. Sınıf ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin olumlaştırılması, sorunların, ortaya çıkmadan önce tahmin edilmesi yoluyla istenmeyen davranışların önlenmesi, sınıf kurallarına uyulmasının sağlanması, yapılmış olan istenmeyen davranışların değiştirilmesi bu boyut içinde düşünülür.

Sınıf Yönetiminin Modelleri:

Öğretmenin liderlik tarzı, onun ne tür bir disiplin yaklaşımı benimsediğinin bir göstergesidir. Disiplin anlayışları bakımından öğretmenler arasında farklılıklar vardır. Örneğin: Kimi öğretmene göre soru sorulunca öğrencinin ayağa kalkarak cevaplama gerekir. Kimine göre de soruya verilen doğru cevap ön plandadır. Öğretmenlerin Disiplin sağlamada Disiplin Modellerinden haberdar olmaları, kendilerine özgü tarz geliştirmelerinde etkili olur. Bu konuda Temel olan görüş; Öğretmenlerin kendi tarz ya da tarzlarını somutlaştırarak Eğitim Psikolojisi bakımından uygun düşüp düşmediğini gözden geçirmeleri gerekmektedir.

Sınıf Yönetiminde Model seçimi ve kullanımı; Amaçlara, Kaynaklara ve Gereksinimlere göre değişmektedir. Çağdaş yaklaşımlara göre; sınıf yönetiminin öğrenci merkezli olması gerekmektedir. Sınıf Yönetimi Modelleri Otoriter, Tepkisel, Önlemsel, Gelişimsel ve Bütünsel olarak gruplandırılmaktadır.

Tepkisel Model: İstenmeyen bir davranışa tepki olan sınıf yönetim modelidir. Amacı, istenmeyen durum veya davranışın değiştirilmesidir. Bu model, düzen sağlayıcı ödül-ceza etkinliklerini içerir.

Otoriter Model: Öğretmenin mutlak otoritesine dayalı bir modeldir.

Önlemsel Model: Planlama düşüncesine bağlı, geleceği kestirme, istenmeyen davranış ve sonucu, olmadan önleme yönelimidir. Amacı; sınıf sorunlarının ortaya çıkmasına olanak vermeyici bir düzenleniş ve işleyiş oluşturarak, tepkisel modele gereksinimi azaltmaktadır.

Gelişimsel Model: Sınıf Yönetiminde öğrencilerin; fiziksel, duygusal, deneyimsel gelişim düzeylerinin gerektirdiği uygulamaların gerçekleştirilmesini esas alan bir modeldir.

Bütünsel Model: Sınıf Yönetimi algılarını bütünleştiren bu modelde, sınıf yönetimine öncelik verme, gruba olduğu kadar bireye de yönelme, isten davranışa ulaşabilmek için, istenmeyen nedenlerini ortadan kaldırma bu sistemin özelliğidir.

Sınıf Yönetiminde Etkinlik:

Sınıf Yönetimi; Öğrencilerin etkili bir davranış örüntüsü kazanmaları yanında, davranışlarını anlama ve yönlendirme yollarını geliştirebilmelerine yardımcı olmalıdır. Her davranışın başkaları üzerindeki etkilerini kestirebilme, bunları olumlulaştırabilme, insanları, bir Topluluğun üyesi olmaktan çıkıp, bir Toplumun üyesi olmaya yöneldiklerinin temel göstergesidir.

Sınıf Yönetimi Kararları; öğrencileri kontrol etmekten çok, eğitimin kalite ve sürekliliğini sağlamaya yönelik olmalıdır. İyi bir Sınıf Yönetimi iyi bir öğretime bağımlıdır. Bu anlamda; Sınıf Yönetimi ARAÇ, kaliteli bir EĞİTİM ise AMAÇTIR.

Sınıf Yönetiminde, bireysel ayrılıklar ilkesi baş ilke olarak uygulanmalıdır. Öğrencilerin gelişim evrelerine göre, sınıf yönetim uygulamaları da değişir. İlk yıllarda çocuklar, sınıfta kural ve adetlere daha çok gereksinim duyarlar. Bir-iki yıl içinde bunlar öğrenilmiş olacağından ağırlıkları azalır. Daha üst sınıflarda gençlik çağı başlar, düzene uyum sorunları artar. Öğrenciler, yetişkinlerin yetkisine kızmaya başkaldırmaya, tavır almaya başlarlar. Bu çağla öğretmenlerin duyarlı davranması gerekir. Bu nedenle, sınıf ve öğrencilerin özellikleri değiştikçe, yönetsel uygulamalar da farklılaşmalıdır. Etkili bir sınıf yöneticisi olarak öğretmenin; sınıfı eğitim için hazırlaması, sınıf kural ve süreçlerini belirleyip öğretmesi, öğretimi düzenleyip sürdürmesi öğrencilerin uygun davranmasını sağlaması gerekmektedir.

Sınıf Yönetiminin Sınıf Dışı Değişkenleri: Sınıf Yönetiminin sınıf içi değişkenleri; Öğrenci-Öğretmen-Ortam-Okul ve Eğitim Yönetimi ve Çevre olarak söylenebilir.

Eğitim uğraşının hedefi olan davranış, bireyin kişisel özellikleri ve çevre değişkenliklerinin etkileşimi ile oluşur. Uygun davranış ancak uygun koşullarda oluşur ve gerçekleşir.

4-SINIF YÖNETİMİ İÇİN GEREKLİ OLAN HAZIRLIKLAR:

Uygulamaların başarısı, hazırlık döneminde yapılan çalışmaların yeterliğine bağlıdır. İyi düzenlenmemiş eğitsel etkinlikler iyi öğrenmeye götürmezler. Etkili bir sınıf yönetiminin koşullarından biri de sınıfın fiziksel ve düşünsel yapılarıyla ilgili ön düzenlemelerdir. Sınıf düzeni, okul ikliminin de belirleyici bir etkenidir.

Fiziksel Ortamla İlgili Hazırlıklar:

Bir sistemin yer aldığı mekanın özellikleri ile, sistemin Araç, Süreç ve Hedeflerinin uyum içinde olması gerekir. Mekan, sistemin bir parçası olarak, onun diğer parçalarıyla uyumlu olmak durumundadır.

Fiziksel Ortamın Düzenlenmesi ve Etkileri:

Sınıf ustaca düzenlenmiş bir çevre olmalıdır. Çünkü, davranış değiştirmenin çok etkili bir yolu, çevreyi değiştirmektir. Eğitimde yeni teknolojiler, öğrenme çevresine yenilikler getirir.

Sınıfta birkaç öğrenme etkinliği için mekanlar oluşturulmalı, her grubun farklı bir araçla çalışıyor olmasına imkan verilmeli, öğrencilerin birbirlerinden faydalanmaları sağlanmalı, sınıf eşyaları ve bölümleri buna göre düzenlenmelidir.

Sınıf ortamı; işlevsel bir sanat ve güzellik alanı, öğrenme için güdü merkezi olmalı, öğrenci özelliklerine göre kolaylıklar sağlamalıdır. Uyarıcı ve çeşitlenmiş ortamda öğrenme daha iyi gerçekleşmektedir.

Yaratıcı bir eğitim için, sınıfların geniş ve esnek olması gerekir. Sınıf, öğrencilerin, sessizce oturup ders dinlediği bir müze değil, arkadaşlarıyla birlikte araştırmalar yaptığı bir laboratuvar olmalıdır. Sınıfta öğrenci oturma düzeni de bu sistemin ayrılmaz bir parçasıdır.

Sınıf etkinliklerinin yer aldığı ortam, öğrencinin, öğretmenin en yakın çevresi, sürekli, etkileyici değişkenidir. Bu ortam öğrenci güdüsünü, devamını, öğretmen-öğrenci ilişkisinin kalitesini etkiler. Öğrenme-öğretme ilişkileri öğretim çevresinin işlevidir. Fiziksel ortama ilişkin her değişken, eğitime destek veya engel olur. Yalnız ortamda varolanlar değil, bunların düzenlenişi, görünüşü (estetigi) de eğitsel açıdan etkileyicidir. Öğrenci tutum ve davranışlarının önemli bir etkeninin sınıf düzenlemeleri olduğu, bunun az da olsa başarı ve sözel etkileşimi etkilediği belirlenmiştir. Sınıftaki sıra, masa, dolap, uzaklık, öğrenci gibi fiziksel engeller, öğretmen-öğrenci arasında psikolojik engel de oluşturur, iletişim ve etkileşimi değiştirir.

5-SINIFIN İLİŞKİ DÜZENİ:

Görevlerin, görevlilerin, ilişkilerin belirlenmesi olarak tanımlanabilecek olan Örgüt Yapısının kurulması aşamaları, sınıf yönetimine uygulandığında, öğretmenlik ve öğrencilik görevleriyle bunların kimlerce, nasıl yerine getirileceğini ders dönemi başında büyük ölçüde belli olduğu görülür.

Sınıfta İlk Günler:

Sınıfın ilişki düzeninin kurulmasına ilk günden başlanmalıdır. Sınıf düzenini oluşturmada ilk birkaç gün, dönümcül (kritik) zamandır. Sınıf düzeni, öğretmen ve öğrencinin birbirini tanımaya başladığı (balayı) ve “deneme döneminde” kurulmalıdır. Bu dönemde öğrenciler, neleri yapıp neleri yapamayacakları konusunda öğretmeni denerler, daha kontrollü davranırlar, gerçek davranışlarını göstermezler. Öğretmen, geleceğe ilişkin davranış tiplemesini ve öğrencilerden beklentilerini ilk günlerde kararlılıkla ortaya koymalıdır. Bu kararlılık, baskı veya antidemokratik değildir. Öğrencilerin kontrollü davranışları değişirse, onları yeniden kazanmak olanaksızlaşabilir.

Öğretmen, ilk günlerin kontrollü davranışlarının sürmesi için kararlılığını kullanmalıdır. Aynı görüntü, uzun tatillerden sonra da ortaya çıkar. Öğretmen, etkili bir eğitime olanak verici görüntü ve ortam elde edebilmek için, buna olanak verici bir iklim oluşturmalıdır.

Sınıfçı Disiplin Kuralları ve Değiştirilmesi:

Öğrencilerle tanışma, beklentilerin iletişimi, arkadaşça ama işe yönelik ortam, öğrencileri boş bırakmamak sınıftaki ilk günlerin önemli eylemleri olarak görülür. Beklentilerin iletişimi ile arkadaşça, ama işe yönelik ortam, sınıftaki davranış kurallarının belirlenmesi ve uygulanması süreçleriyle gerçekleşebilir.

Öğrencileri boş bırakmama, boş kalırlarsa zaman yitirecekleri ve istenmeyen davranışlara yönelecekleri düşüncesiyle, iyi bir zaman planlamasına ve boş zaman etkinliklerine gerek gösterir.

Kurallar, önceden verilmiş hazır kararlardır. Deneyimlere dayanarak, gelecekteki belirli durumlarda nelerin nasıl yapılmasının iyi olacağını, nelerin beklendiğini, uyulmadığını nelerin olacağını açıklayarak, yöneticinin işini kolaylaştırır. Kendisinden nelerin beklendiğini, neleri yapmasının istenmediğini, bunların sonuçlarını önceden bilen öğrenci, davranışlarını düzenlemeye yönelecektir.

Sınıftaki ilişkilerin karmaşıklığı, onları, kural koyarak düzene sokmayı gerekli kılar. Her şeyin aşırısının zararlı olduğu sözü, kurallar içinde geçerlidir. Kuralların aşırı katılıkla izlenmesi, tek düzelik, can sıkıntısı, hatta haksızlık yaratır, değişik durumlarda gösterilmesi gereken esnekliği de önler, ilişkileri mekanikleştirir, morali düşürüp örgüt iklimini bozabilir.

Kurallar, amaçlara gidişi kolaylaştırmalı, görev dışı davranışı azaltıp, görevle ilgili olanı çoğaltmalı, öğrenme ortamı ve çevresinin rahatını-güvenliğini sağlamalı, komşu sınıfın ve yakın kişilerin rahatsız edilmesini önlemeli, amaca uygun davranışların ölçülerini (standart) belirtmelidir. Bu amaçlara hizmet etmeyen kurallar gereksizdir. Gereksiz bir kural, diğer kuralların da gereksiz olduğunu düşündürebilir, kurallara karşı çıkılmasına neden olur, bu tür bir kurala göre ceza alan öğrenci, ders ve okuldan soğuyabilir, zamanını kuralı değiştirmeye ayırabilir.

Sınıfta öğrencinin işlevsel davranışı için gerekli süreç ve beklentiler belirlenmeli, kurallar buna uygun olarak konmalıdır. Okula geliş zamanından, sınıfa giriş düzenine, kitap-defter getirmekten arkadaşlarıyla ilişkilerine kadar, çeşitli etkinlikler için belirlenecek işlevsel davranışlar, kurala dönüştürülür.

Kuralları bilmesi, öğrencinin kendine güveni, morali, başarısı üzerinde etkili olmaktadır. Sınıf kuralları, sınıftakilerin ve okulun karşılıklı beklentilerinin gerçekleşmesini sağlayacak düzeni kurmalıdır.

Sınıf Yönetiminde Öğretmen, Öğretmenin Yeri ve Model Oluşturulması:

Öğretmenin, sınıfın neresinde ne zaman bulunacağı, amaçlarına ve yaptığı etkinliğin türüne göre değişir. Zamanının çoğunu masasında geçiren öğretmen, olumsuz davranışlarla daha çok karşılaşır.

Öğretmen, yerini belirlemede, sınıfın tümünü görebilmeyi, öğrenci davranışları ve öğretim etkinliklerine göreliği, ilkeler olarak almalıdır. Sınıfın tümünü görebilmek için, araçları, örneğin; tahtayı kullanırken bile öğrencilere arkasını dönmeye çalışmalıdır.

Öğretmenin sınıfta dolaşması amaçsız olmamalıdır. Araçların olduğu yerlere ulaşmak, öğrenci çalışmalarını izlemek, öğrencinin ilgisini, dikkatini çekmek, istenmeyen davranışlar yapanları uyarabilmek, yer değiştirmenin amaçları arasında sayılabilir.

Öğretmenin öğrencilerle yüzyüze olmadığı durumlarda, onların davranışları görülemez, ne yaptıkları bilinemez onlardan sözel olmayan dönütler alınamaz, istenmeyen davranışlarının farkına varılması ve engellenmesi güçleşir. Öğretmenin sözel olmayan dönütlerinin öğrencilerin hepsine iletilmesi olanaksızlaşır. İletişime davet eden göz teması ancak yüzyüze olmakla sağlanır. Yüzyüze olmak ilgi ve sıcaklık gösterir, el-kol yüz hareketleri anlatımı güçlendirir.

Öğretmenin Model-Örnek Olması: Eğitsel amaçlara ulaşmanın amaçlarından biri de görgüdür. Öğrenci; bilginin somut yansıması olan görüntüler yoluyla, davranışın örneklerini izleyerek davranış kazanma ve davranış değiştirmeyi kolaylaştırabilir.

Öğrencinin göstermesi gereken davranışlar konusunda ona en yakın örnek görüntü, öğretmenden gelmelidir. Öğretmenin kişisel yönelimi, öğrenci yöneliminin önemli bir değişkeni olarak belirlenmiştir. Öğretmen, her davranışı ile öğrenciye model olmalıdır. İlköğretim yıllarından başlayarak çocuklar, giyiminden yürüyüşüne, tavır ve davranışlarından konuşmasına kadar her tutumunu örnek alır.

Öğretmenin, kendisini işine vermesi de, öğrencinin onu bu özelliği ile model alması sonucunu doğuracaktır. Öğretmenin derse bağlılığı ve ilgisi, öğrencinin de bu yönlü davranışını destekler. Öğretmen; sabırlı, soğukkanlı, öfkesini yenebilen, öğrenciye saygılı olumsuz duygularını bastırabilen, duygu ve heyecanları normal durumda tutan sınıfı gerilime sokmayan tutum ve davranışlara büyük duyarlık göstermelidir. Sınıfta bireysel ayrılıklar ilkesi öğretmenin uyacağı en önemli eğitim ilkelerindedir.

Sınıfta Demokratik Ortam, Korku ve Kaygı Duyguları: Öğretmen gücünü, öğrencilerle açık, içten, dürüst, yanılabilceğini kabul eden, iyi ilişkiler kurarak, sınıfın havasını sosyal açıdan iyi yapılandırarak kullandırmalıdır. Yetkeci ve savunmacı olmadan öğrencileri ilgi ile dinlemeli, kazanan-kaybeden çatışmasına girmemeli, öğrencilere karşı saygılı olmalı, bazen lider, bazen de üye rolü oynamalıdır.

Öğretmenin sınıftaki gücü ile ilgili özellikler, onu, sınıfta gücü paylaşmaya demokratik bir ortam oluşturmaya götürmelidir. Demokrasi, grubun kendisince yönetilmesidir. Grubu yönetecek olanları seçip serbest bırakmayı değil, seçilenlerin kararlarını grubun etkilemesini de içermelidir. Demokrasilerde yönetilenler, yönetimin kararlarını önceden haber alabilir, tartışır, görüş ve isteklerini yönetenlere iletir, bunlar da yönetenlerce dikkate alınır.

Demokrasi, çoğunluğu azınlığı yönetmesi değildir. Yalnızca sayı çokluğuna dayalı bir yönetim, çoğunluğun azınlığa hükmetmesi olur, demokrasi olmaz. Üstelik sınıfta öğretmen çoğunluk da değildir. Demokrasi; azınlıkta kalanların da görüşlerinin dinlendiği, hakların gözetildiği, niteliğin sayıya feda edilmediği, tartışma-uzlaşma-anlaşma inandırma yöntemlerinin kullanıldığı bir yönetim biçimidir, sınıfta da böyle işlemelidir. Demokratik bir sınıf ortamında öğretmen, ne yetkeci, ne de serbest bırakıcı olmamalıdır. Öğrenci sınıf kurallarının belirlenmesinde söz hakkına sahip olmalı, ödül veya ceza nedeniyle değil, işini yapmanın gerçek yararlarını bilerek ve bunun süreçlerine katılarak işine güdülenmelidir.

Demokratik bir lider olarak öğretmen; öğrencilerin görüşlerini alır, yapılacak işler konusunda onlarla uzlaşır, çalışma düzenlerini seçme hakkı tanır. Araştırmalara göre demokratik ortamlarda yetişen öğrencilerin uyumlu, olumlu tavırlı, işinden zevk alan başarılı oldukları ve yetkeci bir tutum içindeki eğitim sonucunda da bunun tersi davranışların geliştiği gözlenmiştir.

Sınıfta İletişim Kurma: Sınıf; öğrenciler ve öğretmenlerin, eğitsel amaçlara ulaşabilmek için, kendilerinde varolan ve çeşitli iletişim araçlarıyla sağladıkları bilgi ve yaşantıları, uygun bir düzenlenişle paylaştıkları demokratik bir ortamdır. Bu ortamın yaratılması iletişimle olur. Öğrencilerin seviyelerinin, ilgi ve ihtiyaçlarının, yeterliliklerinin, olanaklarının öğretmence; eğitsel amaçların, araçların, eğitim ortamının düzenlenmesinin öğretmen kılavuzluğunda birlikte belirlenmesi iletişimle olur.

İletişim; bu haber ve bilgilerin çok yönlü akımıdır. Öğretmenden öğrencilere öğrencilerden birbirlerine, öğrencilerden öğretmene, çevreden hepsine tek yönlü iletişim sıkıcıdır. İletişimde, dilini iyi kullanamayan öğretmenin, öğrenci başarısına katkı düzeyi düşer. Öğrenci öğretmenin ne dediğini açıkça ve kolayca anlayabilmelidir. Bu, öğretmenin kısa cümlelerle, amaçlarla tam örtüşen, öğrenci düzeyine uygun konuşmasını gerektirir.

Sınıftaki herkes öğretmenin konuşmasından aynı anlamı çıkarmalıdır. Yanlış anlayan yanlış, eksik anlayan eksik davranır.

Öğretmen yargılayıcı değil, betimleyici dil kullanılmalıdır. İletişim sadece sözle değil, çok daha etkileyici olabilen, kısa sürede sonuç getiren, göz teması, el-kol yüz hareketleri, yürüyüş biçimi, öğrenciye yaklaşma, dokunma şekilleriyle kurulmalıdır.

İletişim Yönetimi, öğrencilerin alay edilmeden, aşağılanmadan, hor görülmeden, alay edilmeden sınıf etkinliklerine gönülden katılmalarını sağlamalıdır.

Sınıfta Korku, Kaygı: Sınıftaki korku ve kaygı kaynaklarından biri öğretmendir. Otoriter öğretmen öğrenciyi korkutur. Öğretmenin onları, arkadaşları önünde zor duruma sokacağını düşünmeleri öğrencilerde kaygı yaratır. Öğretmen; her söz ve eyleminin, farklı öğrencileri nasıl etkileyeceğini önceden düşünüp uygun ve olumlu davranmalıdır.

Öğretmen; düşünce ve eylemlerinde açık olmazsa, öğrenciler onun davranışlarını sözlerini yanlış anlayabilir veya farklı anlamlar verebilir. Özellikle ergenlik çağındaki gençler, öğretmenin sözlerinden, davranışlarından, görünüm ve tutumlarından olumsuz tepki almak istemezler.

Okulda edinilen korku ve kaygıların etkileri yıllarca sürebilir, okula ve okumaya karşı olumsuz tutumlara neden olabilir. Sınıf ortamında arkadaşlıkları çoğaltıcı farklı etkinlikler için farklı gruplarda yer almayı teşvik edici olması, öğrenciler arası olumsuz tutumları azaltır, öğrenciyi rahatlatır. Öğretmenin öfkelenmesi ve güç gösterisine girmesi, öğrenciyi tehdit edip savunmaya zorlaması sınıfın havasını bozar.

İyi öğretmenin bir-iki şaka ile günü hoş yapması, öğrenciye insan olarak davranması, adıyla hitap etmesi, onu dinleyip anlamaya çalışması, gülyüzlü olması, öğrencilerin hata yapabileceklerini kabul etmesi gerektiğini bilmesi bir zarurettir.

Sınıfta Zaman Yönetimi: Önemli olan çok çalışmak değil, sınırlı olan zamanı etkili, verimli ve faydalı kullanmaktır. Zamanı etkili. kullanmanın bir tek yolu vardır. O da zamanı iyi yönetmedir. Zaman yönetimi, belli bir süreyi en verimli şekilde kullanmayı, zamanı kontrol etmeyi öngörür. Bunda bireyin ya da grubun önceliklerini ve hedeflerini belirlemek gerekir. Hedefleri ve öncelikleri ortaya koymamak yerini önemsiz konulara kaptırır.

İyi bir zaman yönetiminin iki boyutu vardır. Bunlar, yapmak istediklerimiz ve yapmaktan kaçındıklarımızdır. İyi bir zaman yönetimi planlaması ile, olumsuz etkenlerden kurtulmak mümkündür. Zaman yönetiminde öncelikleri ortaya koymamız gereklidir. Zamanı yerinde ve uygun kullanmasını bilen insanlar önceliklerini bilir ve bunu gerçekleştirmek için gerekli planlamayı başarıyla uygular. En iyi zaman yöneticileri, zaman konusunda farklı yaklaşım biçimi geliştirenlerdir. Onlar, en etkili bir şekilde planlayıp kontrol edip kullanabilecekleri ve her türlü baskıdan uzak kaldıkları zaman dilimlerini ortaya koyabilirler.

Başarılı zaman Yöneticileri; zamanın büyük bir kısmını kendilerini analiz etmek, değerlerini belirlemek, güçlerini ve yeteneklerinin sınırını öğrenmeye çalışmak inancıyla kullanırlar. Davranışlarının kurum davranışlarıyla nasıl bütünleştiğini anlamak için misyon bildirimlerini, değer bağlantılarını, ortak noktaları ve kesişme yerlerini bulmaya gayret ederler. Zaman yöneticileri stratejik düşünürlerdir. İleriyi görme yeteneğine sahiptirler.

Zaman yönetimi kişisel bir süreçtir. Zaman yönetimi önemli kaynaklardan biridir. Ancak, en kötü kullanılan ve harcanan bir kaynaktır. Geçen zamanı geri getirmek mümkün olmadığına göre yönetim açısından en önemli sorun zamanı planlamak ve iyi kullanmaktır. Zamanı doğru planlayıp doğru kullanamayan kişi düşünmeye ve dinlenmeye de zaman bulamayacaktır.

Verimli ve etkili olmak; yapılması gereken işin en kısa zamanda ve en az çabayla nasıl yapılacağını öğrenmektir. Böylece daha fazla değil, daha zekice çalışılmış olur.

Bir kaynak olarak zaman kazanma konusunda en başarılı yöntemler üç temel esasa dayanır:

- 1-Gereksiz yere zaman tüketen, yararsız alışkanlıklardan kurtulmak gerekir.
- 2-Yapılacak işi güç yollardan geçerek değil, basit yöntemlerle yapılmalıdır.
- 3-İki ya da üç işi bir arada yapmayı öğrenmelidir.

Zamanın iyi kullanılmasının Temel Kuralları:

- 1-Düşününüz.
- 2-Bütünleştirici olunuz. (Düşüncelerin olgunlaşmasını bekleme süreci)
- 3-Seçici olunuz.(Hangi işi ne zaman ve nasıl yapılacağını seçme)
- 4-Kararlı olunuz. (Aceleden kaçınma, işleri önem sırasına koyma)
- 5-Ayrım yapınız. (Ayrıntıya girmeden daha çok önemli olanları ayırın)
- 6-Konsantre olunuz. (Kesintisiz çalışmaya alışık olma. Kendini verme.)
- 7-Düzenli olunuz. (İşleri gruplandırma)
- 8-Değerlendirici olunuz. (Ulaşılan sonucun kontrol edilmesi, amaçlar yönünden)
- 9-Kendinizi de düşününüz.(İnsanın kendine değer vermesi, ilkeli çalışması.)
- 10-Esnek olunuz. (Kendine ve başkalarına da zaman ayırmak)

Prof. Dr. İsmail EFİL

Sınıfta zamanın tümünü, eğitsel amaçlara yönelik etkinlikler için kullanılmalıdır. Bunu sağlamanın bir yolu, sınıf süreçlerinin dikkatle planlanması ve zamana bağlanmasıdır. Öğretmen, zaman yitirici yönetsel işlerle de sınıfta fazla uğraşmamalıdır. Ör: Yoklama yapmak için zaman ayrılması yersizdir. Araçları yakın mesafede tutarak ve daha önceden öğrencilere hazırlatarak zaman kaybı önlenir. Kısaca, öğretmen, sınıftaki etkinliklerin hazırlıklarını ders öncesinde yaparak, araçların hazırlanışını, düzenlenişini önceden bitirerek tahtaya yazılacakları ders öncesinde yazarak zaman kazanabilir.

Sınıf Ortamı ve Grup Etkileşimi: (Dr. Ayşe DEMİRBOLAT)

Birey toplumsal bir çevrede doğar ve içine doğduğu çevre ile birlikte, çok çeşitli çevrelerle birlikte etkileşime girer. Bireyin içinde yaşadığı anı belirleyen her şey bir toplumsal etkidir. Toplumsal etkilerle birey; kendisini, çevresini, çevresinde kendi yerini anlamaya ve algılamaya başlar. Bu anlama ve algılama sürecinde birey, hem toplumsallaşarak içinde yaşadığı çevrenin bir parçası olmayı öğrenir. Hem de bireyselleşerek diğer insanlardan ayrılan yönlerinin, farklılığının farkına varır.

Bireyin toplumun üyesi olma ve birey olma sürecinde, içinde bulunduğu en önemli toplumsal çevresi okuldur. Okulu önemli kılan özelliği; düzenli, disiplinli ve uzman bir örgüt olmasından ve bireyi çocukluk dönemlerinden itibaren, uzunca bir dönem, tekelinde tutabilmesinden doğar.

Okul öğrenciyi biçimlendirici bir etki sürecinde toplumsallaştırarak bireyleri birbirine benzeştirmeye ve kiteselleştirmeye çaba gösterir, diğer taraftan; kişileri bireyselleştirerek bireyin kişiliğini kazanmasına, benlik bilincinin oluşmasına, kendi özelliklerinin ayırdına varmasına yardım eder.

Geleneksel eğitim anlayışı bu süreçte bireyi ihmal etme eğilimindedir. Çağdaş eğitim anlayışı ise, bireyi, bireyin bireyselleşmesini ve kendini gerçekleştirmesini önemsemektedir. Sınıf ortamında, bireye gereken önemi ve değeri vermek açısından, öğretmen tutum ve davranışlarının, öğrenci beklentilerinin, özellikle grup etkileşimi boyutunda ele alınıp değerlendirilmesi, daha etkin eğitim ortamları oluşturmaya önemli bir katkı sağlayacaktır.

Grup Nedir: Örgütsel ortamlarda hedefe ulaşmak veya ortak bir amacı gerçekleştirmek için etkileşimde bulunan ve birbirlerine bağlı olan iki ve daha fazla sayıda meydana gelen insan topluluğudur.

Bir Grubu Kalabalıktan ayıran özellikleri üçtür; Karşılıklı bağımlılık, Etkileşim ve Paylaşılan ortak Amaçtır. Toplumsal yaşam; karşılıklı beklentilerden oluşur. Bireyin bir

toplumsal çevre içindeki yerine ve yerinin derecesine STATÜ, belirli statülere sahip bireylerden istenen ve beklenen davranışlara ise ROL denir. Belli bir statüye sahip bireyler rollerini en iyi bir biçimde oynamaya çalışırlar.

Her grup üyesi, grubun davranış ve özelliklerinden etkilenir ve kendi davranış özellikleriyle de grubu etkiler. Bu karşılıklı etkileşim süreci “Grup Dinamiği” Kavramını ifade eder. Grup etkileşimi, grubun kendi içindeki kişilerarası etki ve tepkileri içerdiği gibi bir grubun başka bir gruba ilişkilerini de içerir.

Sınıf ortamlarının özelliklerini üç anahtar kavramla açıklayabiliriz.

1-Kasten oluşturulmuş öğrenme grupları

2-Grup üyelerinin gereksinimlerini karşılamak üzere rastlantısal olarak oluşmuş biçimsel olmayan doğal gruplar

3-Yasal olarak biçimsel liderlik görevinin verildiği bir grup üyesi olarak öğretmenin kendisi.

Sınıftaki toplumsal etkileşim, toplumsal bir ortamda her biri birbirinden sorumlu olan motive olmuş kişilerin etkileşimlerinin sonucudur. Bu etkileşimler, sınıf iklimini geliştirmek yanında, öğrencilere toplumsal ve akademik öğrenmeleri ile ilgili davranış oluşturmalarına yardım eder. Bu etkileşim sonucu çalışma grubunun kendi doğal statü ve yapısı, kültürü ve toplumsal örüntüsü ortaya çıkar.

Öğretmen her şeyden önce bir eğitim uzmanıdır. Öğrenme ile ilgili konularda karar veren, neyi, nasıl ve hangi araçlarla öğreteceğini ve nasıl değerlendireceğini belirleyen kişidir.

Öğretmen aynı zamanda bir yöneticidir. Öğrenme ile ilgili bütün koşulları planlar ve düzenler, Öğretmen aynı zamanda bir danışmandır. Bu nedenle insan davranışlarına karşı hassas bir gözlemci olmak zorundadır.

Öğretmenlerin rolleri ne olursa olsun, değişmeyen gerçek sürekli insanla çalışıyor olmasıdır. Bu nedenle öğretmenin insan ilişkilerinde başarılı olması gereklidir. Öğretmenin bütün bu rol ve görevleri iyi yapabilmesi için her şeyden önce etkili bir lider olması gerekir. Öğretmen, biçimsel ve doğal grupların beklentilerine birlikte cevap verebildiği oranda liderlik özelliklerine ulaşır. Liderlik, bir statü ya da konumun değil, etkileşimin bir ürünüdür.

Sınıf Organizasyonu: Sınıfta organizasyon, sistemin (okul) amaçlarına ulaşmak için etkinlikler yapmak üzere kurulmuş bir parçasıdır. Sınıfta organizasyon yapılırken sistemin içinde bulunan eğitim programları, öğretmen, öğrenci, yönetim kadrosu, bina (fiziki alt yapı) araç-gereç gibi girdiler amaçlara uygun bir şekilde birleştirilerek belli bir süreçten geçtikten sonra en yüksek verimi almak için organizasyonun organlarına tahsis edilirler. Çünkü, birbirleriyle etkileşim içinde olan bu (girdi) öğelerin her biri okulun niteliğine doğrudan etki eder. Bu öğelerin birindeki aksama veya eksiklik okulun amaçlarına ulaşmasına engel olur. Bu girdilerin dışında okul eğitimi üzerinde çevrenin de büyük etkisi vardır. Bu çevre olumlu veya olumsuz olabilir.

Sınıf Yönetiminde, ders dönemi öncesi sınıfın hazırlanmasında şu hususların tek tek elden ve gözden geçirilmesi ve yerine getirilmesi gereklidir.

- Öğrenci sayısı	-Sıcaklık durumu
- Sıraların yerleştirilme düzeni	-Soğukluk durumu
- Öğrencilerin oturuş biçimi	-Gürültü durumu
- Işığın gidiş yönü	-Ortamın temizliği
- Aydınlatma durumu	-Araç-gereç durumu
- Isıtma durumu	-Sınıfın boyası ve görünümü

Motivasyon (Güdülenme): Motive kelimesi, güdü, saik veya harekete geçirici güç, anlamına gelmektedir. Motive temel kavramından . türetilen motivasyon (güdüleme) ise davranışı hedefe doğru yönlendiren ve faaliyete geçiren bir güçtür. Motivasyon; istek ve arzuları, ihtiyaçları, dürtüleri ve ilgileri de kapsayan genel bir kavramdır. Açlık, susuzluk ve uyku gibi, cinsellik gibi fizyolojik kökenli güdülere DÜRTÜ denir. Bilme, başarıma, sevgi ve sosyal onay gibi dürtülere de İHTİYAC denir.

Motivasyon; (güdülenme) okuldaki öğrenci davranışlarının yönünü, şiddetini ve kararlılığını belirleyen en önemli güç kaynaklarından biridir. Okul ve sınıfta gözlenen öğrenme güçlüklerinin ve disiplin olaylarının önemli bir kısmının kaynağı güdülenme ile ilgilidir. Yeterince güdülenmemiş bir öğrenci öğrenmeye hazır hale gelmemiş demektir. Öğrenciler daha çok merak ettikleri ve ilgi duydukları konuları daha kısa sürede öğrenirler.

Öğrencileri Güdüleme Yolları: öğretmenin, öğrencilerine istenilen davranışlarını kazandırabilmesi ve etkili sınıf yönetimi becerisine sahip olabilmesi için, öğrencilerine öğrenme motivasyonlarını yükseltmesi gerekir. Bunun gerçekleşmesi için;

1. Öğrenciye istenilen bir davranışı kazandırmada model olmaktadır. Özellikle ilk beş sınıfta öğrenciler taklit ederek öğrenme yolunu tercih ederler.
2. Öğrenilecekleri bir sorunla ilişkilendirmektir. Öğrenci öğreneceklerinin gerçekten öğrenilmesi gerekli şeyler olduğuna inanmalı ve bunların hangi problemlerin çözümünde kullanılacağını bilmelidir. Ör: Depremden okul ve sınıf ortamında nasıl korunuruz? Alınacak tedbirleri biliyor musunuz? sorusu bu konuya karşı öğrenciyi güdüler.
3. Öğrencinin dikkati sürekli olarak öğrenme materyaline kanalize edilmelidir. Güdülenme, süreklilik ve bütünlük gösteren bir etkinlik sistemi içinde tasarlanmalıdır. Etkin sınıf yönetiminin temel hedeflerinden biri, öğrencinin dikkatini sürekli olarak öğrenme materyaline kanalize etme, diğer öğrenme motivasyonunu artırma ve bir diğeri de öğrencilerde öğrenmeye yönelik içsel kontrolü geliştirme olarak tanımlanmaktadır.
4. Güler yüzlü, sabırlı, tutarlı, sevecen, dürüst ve anlayışlı bir öğretmen kişiliği, öğrencinin derse güdülenmesinin ön şartıdır.
5. Öğretmenin başarısızlıktan korkulmaması gerektiğini her zaman ve her durumda vurgulaması ve özellikle içe kapanık öğrencileri güdüleyebilir.
6. Güdülemenin bireysel ayrılıkları dikkate alarak yapılması gereklidir. Başarılı bir güdüleme, öğrencinin ilgi, ihtiyaç ve beklentilerine cevap vermelidir.
7. Öğretmen, öğrenciyi utandırma, eleştirme, gülünç duruma sokma, küçük düşürme ve cezalandırma, suçlama ve tehdit gibi davranışlardan kendini korumalıdır. Etkili bir mesaj, yapılanı eleştirmek yerine, yapılması beklenenle ilgili bilgi iletmelidir.

Ör: “Ayşe, zil çaldığında koridorda oyalanıyorsun ve sınıfa geç kalıyorsun” yerine “Ayşe , zil çaldığında herkesin sırasında olması gerekiyor” gibi bir mesaj bilgi içeren yargısız bir mesajdır.

8. Sözel övgünün kullanılması da güdüleme yöntemlerinden birisidir. Her öğrencinin övülebilecek bir davranışı vardır. Öğretmen bunları görmeli ve beğendiği davranışları öğrencilere belli etmelidir.

9. Öğrenciyi sınıfta güdülemenin bir yolu da öğrencileri dersin hedeflerinden haberdar etmektir.

6-SINIFIN ÖĞRETİM ORTAMI:

Etkili ve olumlu bir öğrenme ortamının oluşturulması için bir çok öğretim unsurunun birlikte ele alınması ve düzenlenmesiyle mümkündür. Bir öğrenmenin istenilen şekilde sonuçlanması çocuğun veya öğretmenin merkezde olmasına, çocuğun zihinsel yapısına, sınıf ortamının fiziki durumuna, zamanın etkili kullanımına, sınıf atmosferine öğretmen tarafından kullanılan yöntem ve tekniklere, öğrenme merkezlerinin oluşturulmasına ve en uygun değerlendirmeye bağlıdır.

Çağdaş anlayış ve yaklaşımlarda “Sınıf Disiplini” yerine artık “Sınıf Yönetimi” deyiimi kullanılmaktadır. Olumlu öğrenme ortamı, etkili sınıf yönetimini de beraberinde getirir. Olumlu öğrenme ortamının yaratılmasında; Öğretmenin kişiliği, yüksek düzeyli düşünme, bilgi zenginliği, günlük hayatla ilgililik gibi etkenler önem taşır.

Hedef Davranışlarının Belirlenmesi: Hedef davranışlar, öğretim süreci sonunda, öğrenenlerde gözlemek istenen davranışlardır. Bunların belirlenmesinde giden yolda amaçların belirlenmesi, öğrencilerin tanınıp eğitim gereksinimlerinin ortaya çıkarılması basamakları yer alır.

Burada sınıf esas alındığında Amaçlar, Ülkenin Genel Eğitim Amaçlarına, okul, kademe ve türlerinin amaçlarına uygun olarak eğitim bakanlığınca belirlenmiş olması gereken derslerin amaçlarıdır. Eğitim ihtiyaçları; Hedefler ve Hedef Davranışlar şeklinde öncelikler gözetilerek sıraya konmalıdır. Hangi hedef davranış gerçekleşmesi için hangisine gerek duyuyorsa, ondan sonraya alınarak sıralama yapılır.

Öğretim Araçlarının Belirlenmesi: Öğretici araçları sözü, belirlenmiş Hedef Davranışlara ulaşmada kullanılacak program içeriğini, planları, bunların uygulamaya konması sürecindeki ders araç ve gereçlerini içermektedir.

Öğretimin Uygulanması: Öğretim öncesi hazırlıklar ayrıntılı bir zaman ve eylem planına bağlanmalı, anlamlı bir sıra ile sunulmalıdır. Ders sürecinin bu yapılanışının, farklı amaçlar-dersler-konular için, farklı sayı ve sırada dizilişleri yapılabilir. Örneğin: Güdüleme, Dönüt alıp Düzeltme, Pekiştirme, hemen her aşamada yer alabilen etkinliklerdir.

Öğretimin uygulanmasında; İlgi ve dikkatin toplanması, Hedeflerin ve Hedef Davranışlarının açıklanması, Güdüleme ve İçerik kazandırma, Dönüt alma ve Düzeltme, Özetleme Değerlendirme ve Pekiştirme basamaklarına tek tek zaman ve yer ayrılarak öğretim uygulamasının öğrenme ile sonuçlandırılmasına önem ve dikkat gösterilmelidir.

7-ÖĞRENCİ DAVRNIŞLARINI ETKİLEYEN SOSYAL VE PSİKOLOJİK ETMENLER:

Eğitim Sistemleri, insan davranışlarını, belirli bir plan, program ve yöntemlere uygun olarak, istendik ve olumlu yönde değiştirmeyi, geliştirmeyi amaçlayan örgütsel ve yönetsel nitelikli Eğitim-Öğretim Amaçlı kurumlardır.

Öğrenciler, eğitim-öğretim süreçleri içinde bir çok sorun yaşarlar. Sorunsuz eğitim-öğretim düşünülemez. Sorunlar, eğitim-öğretim etkinliklerinin gelişimsel dinamikleridir. Eğitim-öğretim etkinliklerinin daha iyi ve olumluya doğru gelişmelerini sağlayan itici süreçlerdir.

Öğrenci sorunlarını; Psikolojik Sorunlar, Gelişimsel Sorunlar, Benlik ve Kimlik gelişimiyle ilgili Uyum Sorunları, Aileden gelen Sorunlar, Genel anlamda Uyum Sorunları, gibi gruplara ayırmak mümkündür. Ayrıca Eğitim Sisteminden kaynaklanan sorunların varlığının da zikredilmesi gerekmektedir.

8-SINIF YÖNETİMİNDE İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN ÖNLENMESİ VE DEĞİŞTİRİLMESİ:

İnsanların bir arada yaşamasının temelindeki neden, yaşamı birbirleri için kolaylaştırmaktır. Her sistem (okul-sınıf) amaçlarını gerçekleştirecek şekilde düzenlenmiş öğeler bütünüdür. Her sistem; kuruluş ve işleyişinde Düzene (Disipline) gereksinim duyar. Eğitim Sisteminin en uçtaki tipik alt sistemi olan sınıfta da düzene ihtiyaç vardır.

Sınıf düzeninin kurulması ve sürdürülmesi, sınıf yönetiminin ana alanıdır. Sınıfın düzeni öğrenciyi çeşitli açılardan etkiler. Öğrenciler çeşitli değer sistemlerine sahip farklı çevrelerden gelmektedir.

“İşsiz insan durgun suya benzer, çabuk bozulur.” Sınıf öğretim-egitim süreçlerinde herkesin hangi zamanlarda neleri nasıl yapacağı veya yapmayacağı kurala bağlanıp işleyişi sağlanırsa, sınıfta düzen (Disiplin) vardır.

İstenmeyen Davranışlar: İnsan davranışlarının temelinde ihtiyaçları yatar. İhtiyaçlar, onları gidermeye iten DÜRTÜ yaratırlar. Dürtü sonunda belli yönde etkinlik eğilimi olan güdüler oluşur ve insan uygun durumlarda güdülerini yönünde davranışa geçebilir. Okulda eğitsel çabaları engelleyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak adlandırılır. İstenmeyen davranışlardan bazıları, en büyük etkisini davranışı yapan üzerinde gösterir, ama bir kısmı bunun ötesinde öğretmeni, sınıfın tümünü ve dersi olumsuz etkiler. Hatta bazı olumsuz davranışlar okulu ve aileyi bile etkiler.

İstenmeyen davranışların önlenmesi için; istenen davranışları öne çıkararak çoğaltmak, pekiştirmek, istenen davranışları ödüllendirmek, öğrencileri tanıyıp onların hangi güçlerden etkileneceğini bilerek o gücü yerinde ve zamanında ustaca kullanmak gerekmektedir. Bunun için öğrenciyi istenen davranışlara yöneltmenin bir yolu; öğretmenin örnek, anlayışlı ve destekleyici davranmasıdır. İstenmeyen değil, istenen davranış gündemde tutulmalı ve öğretmenin de bunun modeli olmalıdır.

İstenmeyen Davranışların Sınıfı ve Sınıf Dışı Etkenleri:

Sınıf içinde istenmeyen davranışların çoğunun kökeni sınıfın dışındadır. Bu nedenle öğretmen, yalnızca sınıf içi davranış değişiklikleriyle uğraşırsa başarı düzeyi düşer. Onun için, önceliği sınıf dışına vermek koşulu ile öğretmen, sınıfı dışı davranış etkenlerini de bilmeli ve denetlemelidir.

Okula her çevreden, her yaşam biçiminden, çeşitli davranış alışkanlıklarına sahip öğrenciler gelir. Bu farklar onların davranışlarına yansır. Öğretmen, bu farklılıkların bilincinde olmalı, onları tanımalı, öğrencilerin geldikleri çevrede kabul edilebilen ama okulda istenmeyen davranışları ele alarak işlemelidir.

Öğrencileri tanımadan ikinci adımı, onların davranışlarına yön veren ve ikinci değişken olan duygularını anlamaktır. Öğrenciler, gelişim dönemini yaşadıkları delikanlılık çağında alıngan, kavgacı, çabuk öfkelenen ve cinsel gelişimin baskısı altında olurlar. Dikkatli bir gözlemlerle öğretmen bütün bu özelliklerin farkına varmalıdır.

İstenmeyen davranışların kaynakları çok geniş bir yelpaze oluşturur. Sorunların nedenlerini Kök Sorun ve Yansıyan Sorun olarak ikiye ayırmalı ve sorunu doğru algılamalıdır.

Öğrencilerin sınıfta istenmeyen davranışlara yönelmesi bir görüntü, ders etkinliklerinin sıkıcı olması ise bunun nedeni olabilir. Öğrencinin arkadaşına vurması bir görüntü, engellenmiş olması bunun nedenidir.

Öğrencinin aile ortamı, yaşantı çevresi ve okul, onun davranışlarının temel kaynaklarıdır. Bu çevredeki insanların eğitilmişlik düzeyleri, öğrencilerin davranışlarına yansır ve sınıf içine taşınır.

İstenmeyen Davranışlara Karşı Alınacak Önlemler: İstenmeyen davranışlar kaynağı itibarıyla farklılıklar gösterdiğinden, onu ortadan kaldırma yöntemleri de farklı farklı

olabilir. İstenen ve istenmeyen davranışlar terazinin birer kefesi olduğuna göre; istenmeyen davranışları azaltmanın bir yolu, istenenlerin başlatılması, çoğaltılması, güçlendirilmesi ile olur.

İstenen davranışları çoğaltmak yolu ile istenmeyenleri azaltmak ödül yanı da olduğundan daha az tepki ve daha çok destek gören olumlu bir yaklaşımdır. Bunun için isteneni çağrıştırıcı davranmak, istenen davranışa inandırmak, istenen davranışı güçlendirmek, kolaylaştırmak olumlu yön ve yöntemlerden bazılarıdır.

İstenmeyen Davranışa Karşı Yaklaşımlar ve Karşı Eylemler: İstenmeyen davranışlar, farklı özelliklerdeki öğrencilerce, farklı nedenlerle yapılabilir. Davranışlardaki bu görecelik, onlara karşı yapılacak eylemleri de çeşitlendirir.

Bu Eylem Yaklaşımlarını 3 grupta toplayabiliriz:

Karışmacı olmayan Yaklaşım: Sorun konusunda öğrenciyi bilgilendirerek sorunu ona çözdüren yaklaşımdır.

Davranışçı Yaklaşım: Öğretmenin gerektiğinde güç kullanarak öğrenci davranışını şekillendirmesi yaklaşımıdır. Davranıştan çevre sorumludur. Kurallar ve uyup uymamanın sonuçları açıkça belirlenir ve uygun davranışlar ödüllendirilir.

Etkileşimci Yaklaşım: Davranışçı ve yardım edici bir yöntemdir. Öğretmen, yetkeyi öğrenci ile bölüşür, öğrenciyi, sorununu çözmeye yeterli, ama uzman desteğine muhtaç sayarak hareket eder. Sınıf kuralları birlikte konur ve sorunlara birlikte çözüm bulunur. Öğrencilerin istenmeyen davranışları karşısında yapılabilecek eylemler şöyle sıralanabilir: -Küçük yanlışları görmezden gelme, Kışkırtıcı eylemleri bilmez davranma, Göz ilişkisi kurma, Yaklaşma, Uyarma, Azarlama, Yerini değiştirme, Gülmeceyi kullanma, Sözü değiştirme, Ara verme, Konuşma, Hak ve Ayrıcalıktan yoksun bırakma, Sınıfta alı koyma, İsteğini yapmama, Ailesiyle ilişki kurma, anlaşma yapma gibi.

Öğrencilere Görev ve Sorumluluklar Verilerek Öğretim Durumunun Bozulmasının Önlenmesi: Davranış değiştirmeyi hedeflemiş olan eğitim; her öğrencinin davranışı ile tek tek ilgilenilmesini gerektirir. Öğretmen, öğretimden çok Düzenle (Disiplinle) uğraşmamalıdır. Bu yönelim, sınıfın duygusal havasını, öğrenme ortamını bozar. Ama öğrenci istenmeyen davranışı yapar ve sürdürürse bu da öğrenme ortamını bozar. Öğretmen bunu denge içinde çözmeli, ne yanlış davranışın sürdürülmesine, ne de sınıfta öğretim ortamının bozulmasına müsaade etmemelidir.

KAYNAKÇA

1. Sınıf Yönetimi Prof. Dr. Hüseyin BAŞAR
2. Sınıf Yönetimi Prof. Dr. Leyla KÜÇÜKAHMET
3. Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı

Prof. Dr. Veysel SÖNMEZ

4. Eğitimde Dönüşüm-Yeni Değerler Doç. Dr. Yüksel ÖZDEN
5. Sınıf Yönetimi ve Boyutları YÜCESOY (Broşür)